

Warszawa, dn. 28 grudnia 2015r.

**Informacja ze spotkania
przedstawicieli Prezydium Rady KSN NSZZ „Solidarność”
z Wiceprezesem Rady Ministrów – Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Jarosławem Gowinem**

Spotkanie odbyło się dnia 28 grudnia 2015 roku w siedzibie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ze strony ministerstwa oprócz Wicepremiera Jarosława Gowina, obecny był Doradca Wiceprezesa Rady Ministrów Pan Piotr Müller.

Krajową Sekcję Nauki NSZZ „Solidarność” reprezentowali: Bogusław Dołęga – przewodniczący, Jerzy Dudek, Wojciech Pillich, Maria Sapor – wiceprzewodniczący, Marek Kisilowski – przewodniczący Komisji ds. Komunikacji i Rozwoju Związku.

Na wstępie Premier J. Gowin podkreślił, że jest to pierwsze spotkanie robocze z przedstawicielami Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”.

Po przedstawieniu członków delegacji KSN przez przewodniczącego B. Dołęgę podkreślił on, że Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” jest reprezentacją ponad piętnastu tysięcy pracowników wszystkich grup zawodowych istniejących w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego. Zaznaczył, że od momentu powstania KSN, podejmując działania na rzecz swoich członków, zawsze kierowała się dobrem całego środowiska. Uważaliśmy, że jest to możliwe jedynie wówczas, gdy opieramy się na solidnych podstawach wymienionych w preambule Statutu naszego Związku, a które przecież stanowią również fundament ugrupowań politycznych tworzących dzisiaj Rząd RP.

Przewodniczący stwierdził, że zdaniem KSN obszar nauki i szkolnictwa wyższego wymaga naprawy. Aby jednak uzyskać oczekiwany efekt, zmiany muszą w sposób kompleksowy objąć całą edukację, od przedszkola aż po studia doktoranckie. Musi powstać spójny, holistyczny system, w którym zminimalizujemy przyczyny obecnego niedowładu. Wskazał na konieczność odbiurokratyzowania systemu poprzez skupienie się na zadaniach ważnych merytorycznie dla obszaru nauki i kształcenia na poziomie wyższym. Następnie przedstawił szczegółowo te obszary, które zdaniem KSN wymagają zmian.

W kolejności głos zabrał Wojciech Pillich, który nawiązał do wystąpienia na konferencji w UJ¹ dotyczącej kontynuacji prac nad ustawą PSW z 2005 r., gdzie przypomniał, że *mimo, że cierpimy na brak środków finansowych - to nie jest to największy nasz problem*. Już wtedy oczywistą była potrzeba kreowania takiego modelu awansu naukowego, aby nauka w pierwszej kolejności zapewniła rozwój kraju. Od tamtego czasu wykonaliśmy pętlę i musimy się zmierzyć ponownie z tymi samymi problemami. Pani Premier w expose mówiła o programie rządu opartego na koncepcji rozwoju kraju, wymagającej wielu działań w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki. Od wielu lat KSN podnosiła braki w tym zakresie i pragnie włączyć się w realizację programu naprawy szkolnictwa wyższego i nauki.

Swoją wizję systemu zawarła w poselskim projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2000 roku. Wśród kwestii dyskusyjnych wymieniany jest fakt, że o ile początkowo funkcjonował w kraju jeden Komitet Badań Naukowych, to teraz jego zadania spełnią dwa Centra oraz Ministerstwo NiSzW jako trzeci ośrodek. Ponadto niewystarczające środki finansowe rozdzielane są do wielu „szuflad”, zależnych od wieku i doświadczenia, bądź dziedziny naukowej, lub innych szczegółowych kryteriów. Pojawia się pytanie – Czy mamy dalej iść tą drogą, mnożąc organy decyzyjne? W. Pillich zwrócił uwagę, że o zakresie wykorzystania efektów badań naukowych i kształcenia dla rozwoju kraju decyduje głównie czynnik ludzki (wpływając także na dysponowanie finansami) oraz jego sytuacja. Znaczenie sytuacji pracowników potwierdziły przyjęte przez Komisję Europejską: Europejska Karta Naukowca i "Kodeks postępowania przy rekrutacji pracowników Naukowych", których dziesięciolecie obchodziliśmy w tym roku. Na brak właściwych rozwiązań prawnych wdrażających standardy europejskie KSN zwróciła uwagę Ministerstwu NiSzW we wcześniejszym wystąpieniu.

Wojciech Pillich stwierdził również, że Rada KSN uważa za możliwą naprawę szkolnictwa wyższego i nauki w dwóch etapach: działań doraźnych i nowelizacji obowiązującego prawa oraz zasadniczych zmian systemu szkolnictwa wyższego i nauki: nową ustawą PSW i powiązаныmi ustawami z obszaru nauki. Niedokonanie zawczasu potrzebnych dostosowań prawa do zaleceń Komisji Europejskiej skutkuje trudnościami w pozyskiwaniu przez jednostki krajowe środków w ramach programu Horyzont 2020. Dla naprawy sytuacji kraju, a tym samym środowiska naukowego, KSN w lipcu br. przekazała Ministerstwu NiSzW do wdrożenia szczegółowy i obszerny projekt nowelizacji prawa, dostosowujący obowiązujące ustawy do Karty i Kodeksu. Od lat istota koniecznych zmian

¹ Konferencja nt. „Model awansu naukowego w Polsce”. Organizator KRASP i PAN, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 17-18.03.2006 r. Pillich W.: O racjonalny model awansu naukowego. W „Model awansu naukowego w Polsce”, F. Ziejka [red.]. Wyd. Fundacja Rektorów Polskich, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Kraków - Warszawa 2006, 188 s.

koncentruje się w odmiennym pojęciu „doświadczonego naukowca”, szczególnie uwidocznionym w zestawieniu Karty Naukowca i polskiego prawa (np. ustawa o NCN). Różnice w definicjach potwierdzają brak zrozumienia źródła trudności – lub dobrej woli w tym zakresie – w wykorzystaniu potencjału naukowego na potrzeby kraju. W konsekwencji pracownicy skupiają się na udowadnianiu swoich kwalifikacji przez rozwiązywanie problemów naukowych, czy na zdobywaniu kolejnych tytułów i stopni naukowych lub stanowisk. Ponadto zwrócił uwagę na konieczną ostrożność przy staraniu się o uznanie naszych jednostek naukowych za *Excellence in Research*, wymagającego od nich stosowania Karty i Kodeksu, co jest wątpliwe przy obowiązującym stanie prawnym.

Kol. Maria Sapor poruszyła sprawę pilnego opracowania strategii wzrostu finansowania szkolnictwa wyższego i nauki. Podkreśliła, że obecnie dotacja podstawowa w 90% wykorzystywana jest na pokrycie kosztów wynagrodzeń. Na wydatki rzeczowe pozostaje niewielka część. Zwróciła uwagę na brak środków na odpis na ZFŚS. w funduszu na poczet skutków przechodzących, wynikających z podwyżki wynagrodzeń pracowników uczelni publicznych zrealizowanych w latach 2013-2015, Ustawa o budżecie na rok 2016 ustala wysokość odpisu na ZFŚS na poziomie planowanych wynagrodzeń z 2013 r. W najbliższych latach uczelnie mogą mieć duże problemy z pokryciem kosztów, jeśli odpis zostanie zwaloryzowany np. w 2017 r. w odniesieniu do wynagrodzeń z 2016 r. Wskazała na konieczność ograniczenia środków na zadania konkursowe, a przeniesienie tej części na stabilne finansowanie (działalność statutowa) nauki. Przypomniała postulat KSN, aby wprowadzić różne mechanizmy stymulujące finansowanie pozabudżetowe – różnorodne możliwości dodatkowego finansowania badań naukowych i prac rozwojowych, w tym tworzenie funduszy zasilanych ze źródeł pozabudżetowych.

W kolejnym punkcie swej wypowiedzi kol. M. Sapor podkreśliła pilną potrzebę przywrócenia prawa do zawierania ponadzakładowych układów zbiorowych pracy w szkolnictwie wyższym. Również Europejska Karta Naukowca jednoznacznie określa potrzebę zawierania tego typu umów.

W nawiązaniu do wypowiedzi kol. Marii Sapor dotyczącej spraw finansowych, kol. Marek Kisilowski stwierdził, że programy inwestycyjne podejmowane przez Państwo powinny mieć obowiązek zapewnienia w swoim budżecie co najmniej kilkuprocentowego udziału nakładów przeznaczanych na badania i rozwój. Takie zasady funkcjonują w wielu gospodarkach światowych i przynoszą bardzo dobre efekty, np. w Hiszpanii przy realizacji kolei dużych prędkości 5% nakładów inwestycyjnych przeznaczanych było na badania.

Dalszą część swojego przemówienia kol. M. Kisilowski poświęcił problematyce zmian w kształceniu. Wskazał, że publiczne szkoły wyższe są dorobkiem wielu pokoleń i stanowią dobro i majątek narodowy, który winien być chroniony i rozwijany oraz doskonale

zarządzany przez polski rząd. Kształcenie na poziomie szkół wyższych jest finalnym etapem kształcenia i nie jest w stanie usunąć zaniedbań i mankamentów poprzednich etapów. Umiejętności pracy w zespole, zarządzania czasem i projektem, prezentacji i dyskusji wyników i przemyśleń – na brak których zwracają uwagę pracodawcy – trzeba uczyć dzieci od etapu nauczania wczesnoszkolnego. Niestety obecny system kształcenia od szkoły podstawowej do doktoratu jest afirmacją indywidualizmu i „testomanii”, a oszczędności w procesie kształcenia objawiają się zastępowaniem zajęć ćwiczeniowych, warsztatowych, projektowych, laboratoryjnych wykładami dla dziesiątków studentów oraz biurokratycznym preferowaniem testowych metod sprawdzania wiedzy i negatywnym traktowaniem form ustnych, opartych na dialogu nauczyciela akademickiego ze studentem.

Dydaktyka jest obecnie traktowana jako zło konieczne i niechciany dodatek do grantów i publikacji, co jest niezgodne z podstawową misją szkoły wyższej. W ramach ścieżek kariery akademickiej powinna występować ścieżka dydaktyczna, realizowana przez nauczycieli akademickich uzyskujących wsparcie rozwoju wiedzy i umiejętności poprzez umożliwienie im prowadzenia badań naukowych powiązanych z prowadzonymi przedmiotami, finansowanych w ramach dotacji, a nie z systemu finansowania grantowego.

Podstawowe standardy kształcenia muszą być ustalone i jednolite dla wszystkich podmiotów systemu kształcenia i na państwie spoczywa odpowiedzialność za ich właściwą realizację. W szkołach wyższych wszystkich przedmiotów powinni nauczać nauczyciele akademicy o zweryfikowanych kwalifikacjach. Wybitni praktycy mogą prowadzić elementy zajęć dydaktycznych w ramach przedmiotu prowadzonego przez nauczyciela akademickiego posiadającego przygotowanie dydaktyczne.

Koniecznym jest tworzenie warunków do kształcenia się na poziomie wyższym młodzieży wiejskiej i z małych ośrodków, blisko ich miejsca zamieszkania, w uczelniach publicznych.

Szkoły wyższe, w szczególności kształcące na pierwszym poziomie kształcenia, powinny być lokowane w centrach subregionalnych i silnie wspierane przez państwo. Szkoły te są doskonale przygotowane również do kształcenia na piątym poziomie krajowych ram kwalifikacji i takie formy edukacji winny być w nich prowadzone i wspierane przez państwo, w szczególności w ramach koncepcji uczenia się przez całe życie.

Równocześnie państwo nie powinno rezygnować z wiodącej roli w kształtowaniu sieci jednostek publicznego szkolnictwa wyższego. Nie ma zatem powodu, żeby publiczne szkoły wyższe zlokalizowane w tym samym mniejszym ośrodku konkurowały ze sobą kosztem obniżania jakości kształcenia i wymagań stawianych studentom. Jest to jaskrawo widoczne szczególnie w tych ośrodkach, w których państwowe wyższe szkoły zawodowe konkurują z uczelniami akademickimi. W odniesieniu do konkretnych przykładów nadużyć,

zaniechań i zaniechań resortu, wskazał konieczność zahamowania procesu wyprowadzania kształcenia w formie podzleceń innym podmiotom, jak ma to miejsce w Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, w której w ramach stosowania outsourcingu zlikwidowano Studium Języków Obcych, zatrudniając do nauki języków firmę zewnętrzną. W dyskusji podsumowującej tę część wskazano również na niezadowalające działania Polskiej Komisji Akredytacyjnej w zakresie przeciwdziałania sytuacjom patologicznym, takim jak w AWF w Katowicach.

Problematykę koniecznych zmian dotyczących działalności instytutów badawczych przedstawił kol. Jerzy Dudek.

Na wstępie przypomniał, że w Polsce od 1992 roku realizowany był program głębokich przekształceń jednostek naukowych, polegający m.in. na ich łączeniu lub likwidacji. W wyniku tego procesu powstało w naszym kraju wiele wyspecjalizowanych jednostek naukowych, w tym instytutów badawczych ukierunkowanych na prowadzenie działalności badawczo-rozwojowej i wdrożeń. Na poparcie tej tezy odwołał się m.in. do sporządzonego na zlecenie Rady Głównej Instytutów Badawczych Raportu pt. „Wkład instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki, a reprezentacja przedstawicieli instytutów w organach doradczych ministra nauki i szkolnictwa wyższego” – opracowanie Index Copernicus International.

W dalszej części wystąpienia przedstawił postulaty które naszym zdaniem wpłyną na innowacyjność oraz zwiększą efektywność badawczo-rozwojową instytutów badawczych poprzez:

- powołanie wspólnego Zespołu dla wytyczenia obszarów (kierunków) rozwoju gospodarki krajowej w porozumieniu z ministrami resortów, którym podlegają instytuty badawcze,
- zwiększanie puli środków finansowych na działalność statutową, pozwalających na prowadzenie, szczególnie przez instytuty badawcze, badań wyprzedzających o wysokim poziomie innowacyjności,
- wprowadzenie zmian w podejściu do kierunku dystrybucji środków przeznaczonych na pomoc finansową dla centrów badawczo-rozwojowych w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014–2020, zapewniających w pierwszym rzędzie wykorzystanie potencjału instytutów badawczych, zgodnie z opinią o projekcie rozporządzenia Ministra Gospodarki przedstawioną w styczniu 2014 r.,
- uruchomienie mechanizmów umożliwiających rozwinięcie szerszej współpracy pomiędzy instytutami badawczymi, uczelniami i PAN – np. poprzez zwiększenie wielkości środków w IV osi POIR dla realizacji projektów w pełni oryginalnych i nowatorskich,
- wyeliminowanie w regulaminie NCN zapisów dyskryminujących pracowników instytutów badawczych, które praktycznie uniemożliwiają uczestnictwo w konkursach NCN,

- z ewentualnym rozdzieleniem konkursów i puli środków przeznaczonych dla uczelni i instytutów badawczych,
- powrót do organizacji konkursów na tzw. projekty celowe, w przeszłości koordynowane przez np. Naczelną Organizację Techniczną,
 - uproszczenie rozbudowanych regulaminów konkursowych, co zniechęca przedsiębiorstwa do przygotowywania i realizacji projektów oraz obniżenie progów finansowych dla projektów, które obecnie są trudne lub niemożliwe do spełnienia dla większości przedsiębiorstw.

Podkreślono, że poruszane problemy były wielokrotnie prezentowane przez Krajową Sekcję Nauki, która wyraża gotowość do współpracy z Ministerstwem NiSzW w wymienionych sprawach.

Pan Wicepremier J. Gowin ustosunkował się do wybranych problemów. Powiedział, że w obecnej sytuacji budżetowej nie ma szans na zwiększenie finansowania szkolnictwa wyższego i nauki w latach 2016-2017. Powiedział, że najpilniejszą sprawą jest odbiurokratyzowanie systemu, w tym np. zmniejszenie częstotliwości dokonywania oceny okresowej (do cyklu czteroletniego). Wskazał, że pojawił się projekt ustawy o instytutach badawczych posłów PiS. Poprosił KSN o przysłanie uwag. W odniesieniu do przygotowania nowej ustawy PSW przedstawił plan Ministerstwa, aby projekt ustawy został wyłoniony w drodze konkursu. Ministerstwo zakłada, że projekty zostałyby opracowane przez różne gremia reprezentujące środowisko akademickie. Powiedział, że Ministerstwo NiSzW współpracuje już z Ministerstwem Finansów i Ministerstwem Rozwoju w celu przygotowania i wdrożenia ulg podatkowych, jako dodatkowe wsparcie pozabudżetowe działalności badawczo-rozwojowej.

W odniesieniu do NCN-u i NCBiR-u planowane są działania mające na celu modyfikację procedur przyznawania środków.

Na zakończenie wręczono Panu Wicepremierowi list, w którym w sposób syntetyczny przedstawione zostały postulaty KSN, z załącznikiem opisującym w sposób rozbudowany kwestie dotyczące kształcenia na poziomie wyższym. Dodatkowo dołączono IC Raport pt. „Wkład instytutów badawczych w osiągnięcia polskiej nauki, a reprezentacja przedstawicieli instytutów w organach doradczych ministra nauki i szkolnictwa wyższego” opracowanie Index Copernicus International, a także kopię opinii KSN z dnia 9 stycznia 2015r. skierowaną do Ministra Gospodarki w sprawie projektu Rozporządzenia Ministra Gospodarki dotyczącego udzielania pomocy finansowej na centra badawczo-rozwojowe przedsiębiorców w ramach POIR 2014-2020.

Strony wrażyły wolę dalszej współpracy.